

www.takern.se

TÅKERNS FÄLT- STATION

Snösparvar.

Foto: Christer Elderud/N

informerar mars-18

Föreningen Tåkerns Fältstation är en sammanslutning av fauna- och floraintresserade personer och har till ändamål att främja intresset för biologiska studier samt att verksamt deltaga i arbetet för naturskydd. Verksamheten stöds ekonomiskt av Tåkernfonden.

Styrelsen

Ordförande:	Bengt Andersson Åkerstigen 6 599 32 ÖDESHÖG	070-49 06 09 lago.andersson@telia.com
Vice ordf:	Tommy Tyrberg Kimstadvägen 37 610 20 KIMSTAD	tel 011-532 30 tommy.tyrberg@gmail.com
Sekreterare:	Lars Gezelius S. Krängevägen 16 585 99 LINKÖPING	010-223 53 94 lars.gezelius@lansstyrelsen.se
Kassör:	Jan Henriksson Bondegatan 15 A 595 52 MJÖLBY	0142-138 63 janne.bittan@bredband.net

Ledamöter:

Ellen Hultman Stora Broby 1 599 93 ÖDESHÖG 070-942 39 03 ellenhultman@yahoo.se	Konny Hörberg Vretgatan 11 573 61 SOMMEN 070-545 40 98 konnyh@hotmail.se	Christer Elderud Älgsjö Smedja 596 91 SKÄNNINGE 0702-443 07 03 christer@elderud.se	Adam Bergner Djurgårdsgatan 89 582 29 LINKÖPING 073-926 00 57 adam.bergner@gmail.com
--	--	--	--

Suppleanter:

Peter Berglin Fortunagatan 33 553 23 JÖNKÖPING 0723-50 90 90 peterberglin@comhem.se	Malin Granlund Bäckfors 135 592 94 VADSTENA 070-820 29 27 malin.granlund@lansstyrelsen.se	Kim Arrio Navestadgatan 4U 603 67 NORRKÖPING 072-273 61 07 swespy_kim@hotmail.com	Bo Håkansson Karpstigen 2 587 91 TRANÅS 070-365 42 24 bo.thomas.hakansson@telia.com
---	---	---	---

Föreningsadress: Tåkerns Fältstation, Box 204, 595 22 MJÖLBY

Fältstation: Renstad, Åsen 2, 590 22 VÄDERSTAD

Postgironummer: 26 34 96 - 2

Swish: 1230180471 (betala dock inte medlemsavgiften via Swish!)

Medlemsavgift: Avgiften 2018 är 100 kr - inkluderar ett info och Vingspegelns Tåkernnummer.

Adress hemsida: **www.takern.se** Org. nr. 823000-4817

Du hittar oss även på Facebook och Instagram!

Verksamhet och obsar 2017 Lars Gezelius

2017 var stationens 54:e verksamhetsår och aktiviteterna var även detta år omfattande både i form av fältarbete och en ökande publik verksamhet med guidningar, studiecirkel, guidningar för synsvaga, visning av ringmärkning m.m. i samarbete med naturum Tåkern. Arbetet har till största delen utförts av våra många lokala trotjänare. Under ringmärkningsperioden utgjordes stationsbemanningen i vanlig ordning delvis av utländska ornitologer. Under hösten uppmärksammades vår verksamhet i TV-programmet "Mitt i naturen".

Bland årets sällsyntheter vid sjön kan nämnas stäpphök, svarthakad buskskvätta och flodsångare. Bland ovanliga häckfåglar kan nämnas två lyckade häckningar av dvärgmå. Stationen var bemannad 141 dagar, med nästan daglig närvaro från maj till mitten av september. Långliggande personal var Karl-Martin Axelsson, Adam Bergner, Lars Gezelius, Karl Hammarlund, Kearti Mondair (UK) och Tobias Kirchenbaur (Tyskland). Omfattande inventerings- och ringmärkningsinsatser har också gjorts av Bengt Andersson, Kim Arrio, Peter Berglin, Göran Bergengren, Benny Ekberg, Urban Ekstam, Christer Elderud, Hanna Hederberg, Sofie Hellman, Jan Henriksson, Ellen Hultman, Bo Håkansson, Konny Hörberg, Gunnar Myrhede, Elke Myrhede, Lars Nilsson, Jan-Erik Nordqvist, Kent Persson, Magnus Swenson, Tommy Tyrberg och Anna Whiflock.

Under året ringmärktes 2305 fåglar av 60 arter och nu har nästan 122 000 fåglar märkts genom åren. Dvärgmå blev faktiskt ny märkart, då fem ungar kunde märkas. Det blev också årsrekord för svarttärna. Totalt sett blev det dock ett medelmåttigt märkår, strax över medianårssumman som är 2037. Det var framförallt vassarterna som märktes i sparsamma mängder. Den rekordartade sommartorkan är den sannolika förklaringen till det. I vassen fanns t.ex. nästan inga bladlöss under sommar och sensommar. Summorna för rörsångare (388) och sävsångare (350) är riktigt låga. Sävsparv (165) och skäggmes (171) märktes dock i hyfsat antal. I övrigt kan nämnas fem vassångare, åtta kärrsångare och en trastsångare. Notabelt är att rovfåglar och vadare helt uteblev i märkprotokollen. 551 boungar märktes, bl.a. 95 fisktärnor och 57 skröntärnor (Gryts skärgård). Under året noterades enligt Artportalen 195 fågelarter vid sjön.

Svanar-änder

Rördrom noterades från 4.3 till 16.10 och 42 hanar höll revir. **Ägretthägrar** sågs i aldrig tidigare skådad frekvens och numerär från april till november. Toppnoteringar var 13 resp. 11 ex. i september. En **smådopping** noterades vid Hovtornet 2.4 och en **svarthakedopping** sågs därstädes 6.5. I maj summerade vi till blott 225 **grågåskullar** på strandängarna, där de första ungarna sågs 22.4. En sträckande **storlom** sågs vid Prästören 1.4. **Mindre sångsvan** sågs med ett-åtta ex. 17-28.3. 23.3 rastade 260 **sångsvanar** vid Kyleberg och 10.12 noterades 200 ex. 18-20.11 rastade en **sjöorre** vid Glånås. Övriga simfåglar redovisas på sid. 6-7.

Rovfåglar

Havsörn sågs alla månader med en topp på 20 ex. 14.10. **Kungsörn** noterades vid två tillfällen med ett ex.; 6.1 och 31.12. Minst sju par **fiskgjuse** häckade runt sjön. Elva fynd av **stenfalk** föreligger från mars-maj samt augusti-september. **Tornfalk** sågs vid minst 19 tillfällen under april samt juli-oktober. **Pilgrimsfalk** observerades vid minst 24 tillfällen under året. Tre par häckade på Omberg men bara ett par lyckades med häckningen. Hela 25 fynd av **röd glada** föreligger från mars till september. Två obsar av brun glada gjordes; ett ex. 29.6 och en fågel 2.9. Årets inventering av häckande **bruna kärnhökar** slutade på 46 revir. Arten sågs från 23.3 - 17.10. En vacker **ängshökane** sågs vid Lövängsborg-Ramstad 12-13.5. En **stäpphök**, honfärgad, sågs vid Svanshals 28.4. Observationen dock ännu inte granskad av RRK.

Sumphöns-hackspettar

31 par **tranor** bedöms ha häckat i sjön och ca 150 fåglar översomrade. Endast tre observationer av en till fem **rapphöns** gjordes juni och november och bara en spelande **kornknarr** noterades vid Holmen 22.6. Elva rapporter om spelande **vaktlar** föreligger från maj-augusti. Endast en obs av **småfläckig sumphöna** gjordes denna torkans år och det var ute i sjön, 15 maj i Renstad Yttre. **Storspov** har spelat på tre-fyra platser runt sjön. Endast ett fynd av **rödspov** föreligger och det var två ungfåglar av underarten *islandica* som rastade vid Sjötuna 12.9. Sju fynd av **myrspovar om** ett till sex ex. finns i juli-augusti. En **dubbelbeckasin** spelade på Charlottenborgsmaden 7 - 16.5, vilket är ungefär samma uppträdande som 2015 och 2016. **Dvärgbeckasin** noterades med fem fynd på olika strandängar under april till juli.

Tre par **mindre strandpipare** häckade på de nyanlagda öarna vid Glänås och ett till tre ex. höll till vid Sjötuna i maj-juni. Under hösten rastade som mest tio ex. 1.9 vid Sjötuna. Under mars-juni rastade en till tre **större strandpipare** vid Glänås resp. Sjötuna. Under hösten rastade arten frekvent vid Sjötuna, som mest 60 ex. 8.8. Tre fynd av **roskarl** gjordes; ett ex. vid Glänås 13.3, en vid Östra Bankudden 6.8 och ett ex. vid Sjötuna 26.8. Under våren rastade som mest 31 resp. 22 **brushanar**. Under hösten sågs som mest 65 ex. vid Hov 7.9. **Kärrensäppor** rastade frekvent vid Sjötuna under sommaren, som mest 100 ex. 11.8. Som mest rastade sex **spovsnäppor** vid Sjötuna 20.7 och **kustsnäppa** noterades relativt talrikt med som mest 16 ex. rastande vid Sjötuna 1.8 och 30 ex. sträckande dagen efter. **Småsnäppa** noterades 26.5 med två ex. rastande vid Sjötuna och under hösten med som mest 20 ex. rastande vid Hov 18-23.9 Tio **mosnäppor** rastade vid Sjötuna 18.5, men endast enstaka sågs vid Sjötuna under hösten. Två **myrsnäppor** rastade vid Sjötuna 16.7.

Två par **dvärgmåsar** häckade framgångsrikt vid Tovören och fick ut fem ungar. Två 2K-fåglar höll också till i sjön. 2240 par **skratmåsar** gick till häckning i sjön (flest vid Glänås. ca. 1850 par). **Skräntärnor** födosökte i Tåkern i ovanligt stora antal under sommaren, som mest hela 73 ex. vid Sjötuna 8.8, vilket är det högsta antalet som rapporterats från Tåkern i Artportalen. Hela 244 par **fisktärnor** häckade. Sju sträckande **silvertärnor** noterades vid Hov 6.5 och två ex. vid Glänås 1.6. **Svarttärnorna** hade ett mycket gott år och 26 par häckade vid Tovören.

Sex fynd av enstaka **jordugglor** gjordes under mars till juni. **Mindre hackspett** har bara noterats vid Ramstad och Svälunge under häckningstid. Revirhävande **göktytor** noterades vid Glänås, Svanshals äng och Väversunda. Två ex ringmärktes vid Renstad kanal i juli. Tre fynd av enstaka **kungsfiskare** föreligger från augusti till oktober.

Tättingar

Rödstrupiga piplärkor noterades med ett ex 13 maj och tre fynd i månadsskiftet september-oktober. **Forsärla** noterades med ett fynd vid Hov 28.3 samt med tre fynd i september. En resp. två **blåhakar** observerades 6 resp. 15 maj på Svanshals äng. En **svarthakad buskskvätta** höll till på Svanshals äng 14-18.5. Revirhävande **vassångare** konstaterades på minst 16 platser ute i vassarna, vilket är i paritet med 2016 års rekord på 17. De flesta reviren låg åter igen relativt tätt i Renstad yttre. **Gräshoppsångare** sjöng på fem platser i maj-juni; Väversundamaden (2 ex.), Ramstadbron, Hov, Svälunge och Källstadviken. Även **kärrsångare** fanns sjungande på fem platser vid sjön i maj-juni, Kolsbro, Lövängsborg (2), Ramstadbron, Svanshals äng och Källstadviken. Årets inventering av **trastsångare** slutade på ”endast” 170 sjungande hanar i maj-juni och arten är i minskande trend. En **floodsångare** sågs vid Glänås 2.5. Under häckningstid finns endast en notering av **törnskata**; 27 maj på Herrestad äng. En **pungmes** noterades vid Svälunge 28.5. **Skäggesen** har en stabil trend efter bottenåret 2011. 194 observationer finns i Artportalen. Under högflyktsperioden noterades som mest 100 ex. vid Renstad kanal 18.10. Tolv **vinterhämplingar** sågs på Hångerlandet 11.2 samt 50 ex. vid Ramstad 13.11. Sjungande **rosenfinkar** hördes på hela sju platser runt sjön i maj-juni. 25 **snösparvar** sågs vid Storudden 18.2.

Gås- och tranräkningar 2017

Lars Gezelius och Bengt Andersson

Under våren genomfördes tre räkningar och under hösten sju. Mittmånadsräkningarna på hösten ingår i de av Wetlands International samordnade europeiska inventeringarna av gäss. Räkningssmetodiken var densamma som tidigare år, d.v.s. gässen räknades under morgonuppfloget från sju platser runt sjön. Räkningarna kompletterades med artbestämning av ovanligare arter på fälten senare samma dag eller dagen efter.

Under vårsäsongen sågs de första sädgässen 23.2 (även om ett mindre gäng sågs redan 2.1). **Sädgässen** toppade sedan med 5720 ex. 11.3. Endast enstaka **tundrasädgås** sågs under våren. Vårens sista sädgås sågs 13.5. De första **grågässen** dök upp 17.2 och toppade sedan med 2320 ex. 11.3. **Bläsgås** rastade med som mest endast 28 ex. 11.3, medan **spetsbergsgås** toppade med endast 14 ex. 4.3. Fem **fjällgäss** sågs vid Palsgård 13.3. Vid Glänås noterades 50 **vitkindade gäss** 7.5. En **stripgås** sågs 22.5 och 4.6. 1000 **tranor** räknades 2.4, vilket är en relativt låg vårsiffra. Rekordet är 4000 ex. från 2014. Årets första noterades 3.3.

Hösten bjöd på rekord för grågås och en tämligen god maxsiffra för sädgås. **Sädgåsens** max på 11000 är drygt 1000 ex. över medeltalet för den senaste 10-årsperioden. Enstaka fåglar sågs året ut. 300 ex bestämdes till rasen **tundrasädgås** vid Ramstad 29.11. **Grågässen** toppade i början av september med 19300, vilket är 70 fler än förra toppnoteringen 2016. Årets sista obs gjordes 30.12. **Vitkindade gäss** toppade med 560 ex. 28.10, vilket är tämligen normalt för de senaste åren. En **stripgås** sågs 21-20.8 vid Glänås. **Bläs-** och **spetsbergsgäss** rastade i relativt beskedliga antal. Maxantal för bläsgås blev 64 ex. 30.9. För **spetsbergsgås** blev toppen endast 16 ex. 18.11. En **fjällgås** sågs vid Hovtornet 7 resp. 26.10. **Tranorna** rastade i tämligen höga antal. 6600 ex. 30.9 är något tusental över medeltalet för den senaste 10-års perioden. Ett ex. dröjde sig kvar till 20.11.

Tabell. Antalet individer av olika gåsararter samt trana vid höstens räkningar.

	20/8	2/9	16/9	30/9	14/10	28/10	12/11
Sädgås <i>Anser fabalis</i>	-	102	46	7260	7500	11000	4780
Grågås <i>Anser anser</i>	13300	19300	11900	8000	8150	4850	4
Bläsgås <i>Anser albifrons</i>	-	-	-	64	1	5	-
Spetsbergsgås <i>Anser brachyrhynchus</i>	-	-	-	-	2	11	-
Fjällgås <i>Anser erythropus</i>						1	
Kanadagås <i>Branta canadensis</i>	41	91	210	260	80	500	180
Vitkindad gås <i>Branta leucopsis</i>	-	-	-	230	280	560	20
Trana <i>Grus grus</i>	3770	4000	6400	6600	8	-	--

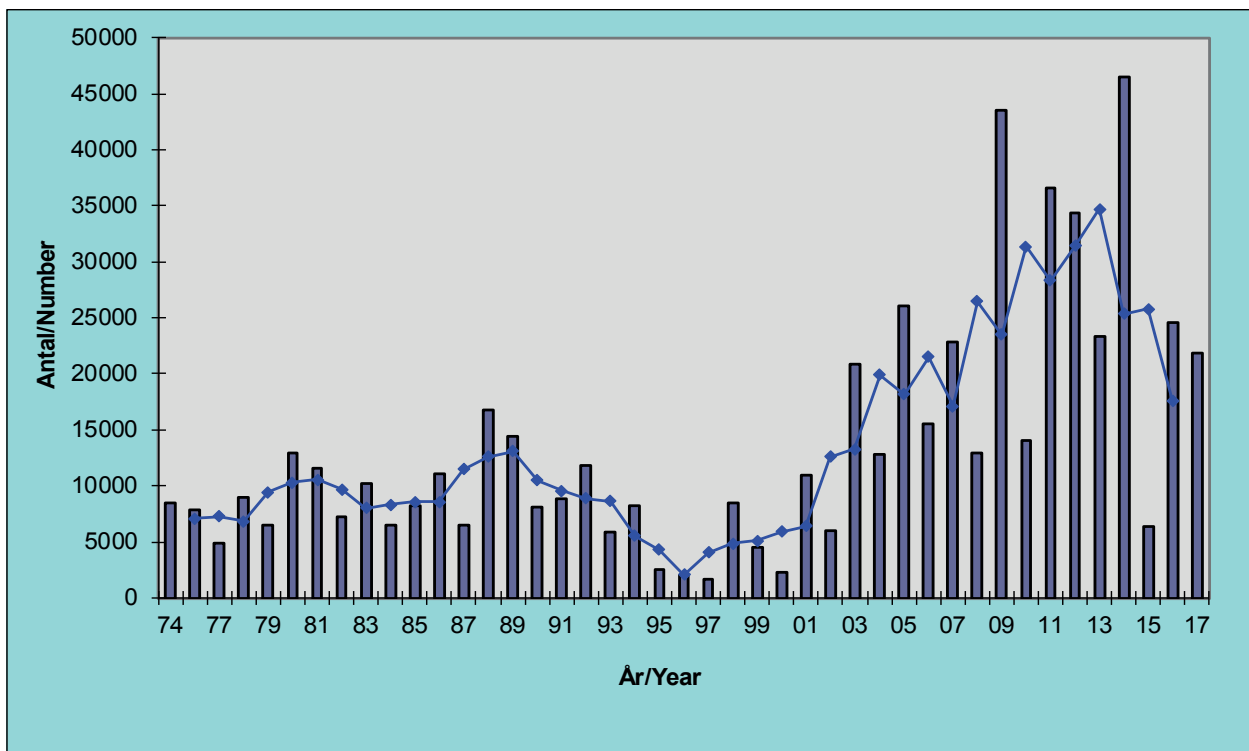
Simfågelräkningar 2017

Lars Gezelius

Under hösten genomfördes tre simfågelräkningar. Räkningen i september ingår i de alleuropeiska räkningarna av simfåglar som är en del av Wetlands International program. Väderbetingelserna var relativt bra vid alla räkningstillfällena med god sikt och svaga till måttliga vindar. Vid räkningen i augusti var det dock lite regnskurar. Räkningsplatserna var i stort sett bemannade som tidigare år, d.v.s. Svanshals udde, Glånås, Sjötuna, Hov, Säbyviken, Svälunge och Åsby.

Antalet rastande simfåglar har återhämtat sig ifrån bottennoteringarna 2015. De låga antalen 2015 förklaras bl.a. av att en stor del av sjöns bottenyta saknade undervattensvegetation. Under 2016 skedde en viss återkomst av axslinga *Myriophyllum spicatum* och kransalgen rödsträse *Chara tomentosa*. Återkomsten gynnades troligen av den torra, soliga och vindmässigt tämligen lugna våren och sommaren. Utbredningen av undervattensvegetation var fortsatt tämligen god under 2017. Den gynnades troligen av torkan och det mycket låga vattenståndet 2017.

Antalet rastande simfåglar under hösten var generellt bara något under medelvärdena för räkningarna de närmast föregående 10 åren. Antalen var särskilt höga i augusti, men sjönk sedan successivt under hösten. Det blev augustirekord för **skäggdopping** och oktoberrekord för **häger** och **salskrake**. I augusti var det också osedvanligt mycket **storskarv**, **snatterand** och **vigg**. **Knölsvan** rastade i höga antal hela hösten

Totalt antal inräknade simfåglar, exklusive sothöns, i Tåkern under septemberräkningen 1974-2017. Linjen anger rullande treårsmedelvärde.

ända fram till isläggningsen. Bläsand och **brunand** rastade i tämligen normala antal Utanför räkningarna noterades bl.a. mycket salskrake vid Hov; 500 ex. 28.10 resp. 400 ex 10.11.

Våren och sommaren

Ingen regelrätt räkning genomfördes. Generellt noterades beskedliga antal under våren. 150 **sothöns** noterades 7.5 och 250 **knipor** rastade i slutet av februari. 300 **brunänder** noterades 18.3. I juni sågs sparsamt med brunand, t.ex. endast 53 ex. vid Hov 2.7. Under sommaren räknades osedvanligt många familjer av knölsvan ute på sjön. 110 kullar räknades 7.7, de två föregående åren noterades totalt en ungvull! Årets siffra är den näst högsta som noterats sedan räkningarna kom igång 1998.

Tabell. Antal simfåglar vid höstens simfågelräkningar. Inom parentes anges medelantalet för de senaste tio årens räkningar. Rekordantal markerad med stjärna.

	19/8 (07-16)	16/9 (07-16)	15/10 (07-16)
Skäggdopping <i>Podiceps cristatus</i>	576* (166)	710 (289)	35 (514)
Gråhakedopping <i>Podiceps grisegena</i>	0 (0)	0 (0)	0 (1)
Smådopping <i>Tachybaptus ruficollis</i>	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Storskarv <i>Phalacrocorax carbo</i>	670 (156)	550 (310)	190 (187)
Häger <i>Ardea cinerea</i>	15 (19)	75* (14)	34 (18)
Knölsvan <i>Cygnus olor</i>	2750 (2484)	3100 (2486)	2250 (2375)
Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i>	5 (3)	5 (1)	1 (16)
Gravand <i>Tadorna tadorna</i>	0 (1)	4 (1)	0 (0)
Bläsand <i>Anas penelope</i>	800 (2365)	6650 (4293)	3900 (5100)
Snatterand <i>Anas strepera</i>	2060 (866)	350 (1177)	215 (429)
Kricka <i>Anas crecca</i>	520 (748)	310 (854)	242 (242)
Gräsand <i>Anas platyrhynchos</i>	960 (1385)	470 (1062)	256 (1235)
Stjärtand <i>Anas acuta</i>	25 (12)	70 (128)	19 (42)
Årta <i>Anas querquedula</i>	1 (1)	1 (0)	0 (0)
Skedand <i>Anas clypeata</i>	30 (45)	11 (22)	42 (9)
Brunand <i>Aythya ferina</i>	12700 (11422)	6800 (12379)	1500 (3403)
Vigg <i>Aythya fuligula</i>	4400 (1657)	2500 (1665)	2950 (2735)
Knipa <i>Bucephala clangula</i>	238 (302)	290 (195)	50 (2735)
Bergand <i>Aythya marila</i>	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Obest. änder Anatinae sp.	0 (1550)	0 (1217)	0 (1404)
Salskrake <i>Mergus albellus</i>	1 (2)	170* (1)	7 (47)
Småskrake <i>Mergus serrator</i>	0 (0)	0 (1)	1 (2)
Storskrake <i>Mergus merganser</i>	0 (3)	40 (29)	6 (220)
Sothöna <i>Fulica atra</i>	10500 (10215)	5900 (13373)	60 (2260)
Rörhöna <i>Gallinula chloropus</i>	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Summa:	36250 (33627)	27766 (39875)	11758 (22296)
% av medelvärdet	108 %	70 %	53 %

Stöd Engure fågelstation i Lettland

Enguresjön ligger nära kusten vid Rigabukten och är Tåkerns ”vänsjö”. Den liknar Tåkern med stora vassområden och kransalger bland undervattensväxterna. Verksamheten vid Engure drivs av Biologiska institutet i Riga och är inriktad på populationsekologi hos framförallt änder och skrattmås. Engurestationen lever på knappa resurser och framtiden är oviss.

Bidraget går och kommer att gå till den löpande verksamheten samt till utrustning som kan behövas vid Engure. Valfritt belopp kan betalas in på föreningens ordinarie postgirokonto. Märk talongen Engure.

Kallelse till årsmöte

Tåkerns Fältstation håller årsmöte onsdagen den **21 mars 2018 kl. 18.30**. Platsen är naturum Tåkern, B-huset, vid Glänås. Efter mötesförhandlingarna blir det ett föredrag med bilder från Tåkernbygden av fotograf Gunnar Johansson, Tranås. Fika med smörgåstårta utlovas.

Vårens gås- och tranräkningar

Vi drar igång räknandet av rastande gäss och tranor i mars igen. Räkningsdagarna är preliminärt 17 och 24 mars samt 2 april i gryningen.

Anmälan till Bengt Andersson, 0705-49 06 09

eller Lars Gezelius 010-223 53 94

Efter räkningarna samlas vi i Åsenstugan, fikar och summerar.

Självklart i bokhyllan!

Köp vår fina jubileumsbok - 50 år med Tåkerns Fältstation. Intressant och rolig läsning kryddat med mängder av bilder från ett halvt sekel av fågelstudier vid Tåkern.

Finns på naturum Tåkern och på Länsstyrelsen, Östgötagatan 3, Linköping, eller beställ på mail till lars.gezelius@lansstyrelsen.se så skickar vi för 190 kr inkl porto. Betala då på Plusgiro 26 34 96 - 2 eller med Swish till 1230180471